

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Χ. ΑΠ. ΛΑΔΙΑΣ

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΥΠΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ (1972) : ανέπτυξε τη θεωρία περί «άνισης ανταλλαγής». Η θεωρία του αποτελεί μέρος μιας πιο λεπτομερούς ερμηνείας της μεταπολεμικής καπιταλιστικής οικονομίας.

Προσπάθησε να ερμηνεύσει την πτωτική τάση στους όρους εμπορικών συναλλαγών για τις υπανάπτυκτες χώρες. Υποστήριξε ότι τα πολιτικά και ιστορικά καθορισμένα επίπεδα των μισθών ήταν αυτό που καθόριζε τις σχετικές τιμές. Το κεφάλαιο ήταν κινητικό σε διεθνές επίπεδο και το ποσοστό του κέρδους εξισωνόταν αναλόγως.

...συνέχεια

Σύμφωνα με τον Α. Εμμανουήλ, οι μισθοί και τα επίπεδα κατανάλωσης των εύπορων χωρών δε θα μπορούσαν να εξισωθούν διεθνώς, αφού μια προς τα πάνω εξίσωση θα ήταν αδύνατη για οικολογικούς λόγους και επειδή οι εύπορες χώρες θα ξόδευαν όλα τους τα κέρδη, ενώ μια προς τα κάτω εξίσωση θα ήταν εξίσου αδύνατη για πολιτικούς λόγους εντός των ιδίων των εύπορων χωρών, η άνιση ανταλλαγή ήταν η αναπόφευκτη συνέπεια, υπό την έννοια ότι έσωζε την καπιταλιστική οικονομία από τον ίδιο της τον εαυτό.

...συνέχεια

ANDRE GUNDER FRANK (1967, 1972) :θεωρεί ότι η παγκόσμια κοινωνία έχει αναπτύξει μια πολωτική δυναμική τύπου κέντρο-περιφέρεια, με την οποία οι υπανάπτυκτες χώρες έχουν καταδικαστεί στο ρόλο του απλού προμηθευτή πρώτων υλών. Στο έργο του *Capitalism and Under-development in Latin America* (1967) αναφέρει ότι ο καπιταλισμός γεννούσε την υπανάπτυξη στο παρελθόν, και συνέχιζε να τη γεννά και στο παρόν.

Ο Frank θεωρεί ότι η οικονομική ισχύς ενός κράτους εξαρτάται από ιστορικές συγκυρίες (γεωγραφία).

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Henri Lefebvre (1970, 1974) : ασχολήθηκε με την παραγωγή του χώρου. Κατά την άποψή του ο χώρος δεν είναι ένα ουδέτερο δεδομένο, αλλά μια εν εξελίξει παραγωγή χωρικών σχέσεων. Ο χώρος είναι ένα κοινωνικό προϊόν που επηρεάζει τις χωρικές πρακτικές και αντιλήψεις.

Διαπίστωσε την αυξανόμενη σημασία της αστικοποίησης για τον παγκόσμιο καπιταλισμό μεταπολεμικά. Ουσιαστικά, προέβλεψε την παγκόσμια εξάπλωση της βιομηχανικής τεχνολογίας, καθώς και τη σχέση της με την επέκταση του αστικού κέντρου πέρα από τα όρια της παραδοσιακής πόλης.

...συνέχεια

DAVID HARVEY (1973, 1982) : θεωρείται ένας από τους πλέον οξυδερκείς αναλυτές του καπιταλισμού και της κοινωνικής αλλαγής υπό καπιταλιστικές συνθήκες. Περιέγραψε πώς ο καπιταλισμός χρησιμοποιεί το χώρο, ή τη γεωγραφία, για να επιλύσει το πρόβλημα της συσσώρευσης.

Υποστήριξε ότι το Κεφάλαιο στη διαρκή του αναζήτηση για συσσώρευση και κέρδη, χρησιμοποιεί τις γεωγραφικές διαφορές της αγοράς εργασίας και εγκαθιδρύει νέες αγορές σε μέρη όπου μέχρι τότε έμεναν ανεπηρέαστα από τις καπιταλιστικές κοινωνικές σχέσεις. Ενώπιον μια κρίσης στη συσσώρευση το κεφάλαιο εγκαινιάζει νέους τρόπους οργάνωσης της παραγωγής, αποψιλώνοντας τα σωματεία από τη δύναμή τους και προωθώντας πιο ευέλικτους τρόπους εργασίας που περιλαμβάνουν π.χ. τη μεταφορά της επιχείρησης σε τόπους με πιο φτηνή εργασία.

ΧΩΡΟΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΑΛΑΝΑΛΩΣΗΣ

Manuel Castells (1977, 1983) :ασχολήθηκε με την αστική κοινωνιολογία και έδωσε έμφαση στο ρόλο που διαδραματίζει η κοινωνική κινητικότητα στο μετασχηματισμό της πόλης.

Ο καπιταλισμός για τον Castells προϋπέθετε την αυξημένη κρατική παρέμβαση στα αγαθά συλλογικής κατανάλωσης (μαζικές συγκοινωνίες, εκπαίδευση) προκειμένου να αναπαραχθεί ένα επαρκές εργατικό δυναμικό.

Ασχολήθηκε επίσης και με το ρόλο που θα μπορούσαν να παίξουν οι νέες τεχνολογίες στην αναδιάρθρωση μιας οικονομίας.

...συνέχεια

Jean Lojkin (1977) : υποστήριξε ότι η καπιταλιστική πόλη είναι μια μορφή χωρικής συγκέντρωσης των μέσων παραγωγής, της κυκλοφορίας αγαθών και υπηρεσιών και της συλλογικής κατανάλωσης. Η συγκέντρωση μειώνει τα κόστη παραγωγής, κυκλοφορίας αγαθών και κατανάλωσης, και άρα επιταχύνει την κυκλοφορία του κεφαλαίου στο σύστημα. Στην έννοια της συλλογικής κατανάλωσης πρόσθεσε στοιχεία που σήμερα θεωρούνται απαραίτητα για την αναπαραγωγή του εργατικού δυναμικού όπως η υγειονομική περίθαλψη, ο ελεύθερος χρόνος κλπ.

...συνέχεια

Ο Lojkinε επεσήμανε τρία βασικά εμπόδια για την κοινωνικοποίηση της αστικής ανάπτυξης:

- ✓ τα οικονομικά όρια που υπάρχουν στην παροχή υπηρεσιών συλλογικής κατανάλωσης.
- ✓ ο άνευ κανόνων ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων, που οδηγεί στην υπερσυγκέντρωση επιχειρήσεων σε κάποιες ευνοϊκές περιοχές δημιουργώντας διαφοροποιητικά σχήματα στον αστιακό χώρο.
- ✓ ο κατακερματισμός και η ιδιωτική ιδιοκτησία της γης, πράγμα που εμποδίζει τη συγκέντρωση των μέσων παραγωγής των κοινωνικών σχηματισμών.

...συνέχεια

Ο Lojkinε συμπέρανε ότι το καπιταλιστικό κράτος επεμβαίνει και διασφαλίζει την παροχή αυτών των προϊόντων απαλλάσσοντας το κεφάλαιο από μη παραγωγικά έξοδα.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Χ. ΑΠ. ΛΑΔΙΑΣ

ΧΩΡΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Doreen Barbara Massey (1979, 1982) : ανέπτυξε τη θεωρία του χωρικού καταμερισμού της εργασίας με την οποία αποδίδει την αιτία για τις κοινωνικές ανισότητες. Για τη Massey οι χώροι είναι διαδικασίες με πολλαπλές ταχύτητες και χωρίς ξεκάθαρα όρια. Οι χώροι πρέπει να θεωρούνται ως δίκτυα κοινωνικών σχέσεων.

ALAIN LIPIETZ (1977) : ασχολήθηκε με το ζήτημα της διαίρεσης του οικονομικού και κοινωνικού χώρου. Διερεύνησε με ποιον μηχανισμό ο χώρος αναπαράγει τον εαυτό του ή μετασχηματίζεται από την ιδιωτική πρωτοβουλία.

ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΙΣΡΟΩΝ- ΕΚΡΟΩΝ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΕΣ

Walter Isard (1956,1960) : ιδρυτής της περιφερειακής επιστήμης.

- ✓ Έθεσε τις θεωρητικές βάσεις για τη δημιουργία της περιφερειακής επιστήμης.
- ✓ Η τοποθεσία και η οικονομία του χώρου περιλαμβάνουν όλο το εύρος των οικονομικών δραστηριοτήτων.
- ✓ Ανέπτυξε την έννοια των περιφερειακών εισροών-εκροών που διερευνούν τη ροή ενός προϊόντος μεταξύ διαφόρων περιοχών.

ΠΟΛΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

François Perroux (1950) : θεμελιωτής της θεωρίας των πόλων ανάπτυξης. Υποστήριξε ότι τα αστικά και οικονομικά κέντρα με σημαντική θέση στον περιφερειακό ανταγωνισμό, θα ευνοηθούν και θα αυξήσουν τα εισοδήματά τους, ενώ αντίθετα, τα λιγότερο ισχυρά δεν θα ευνοηθούν και σταδιακά θα αυξηθεί το αποτέλεσμα της πολωτικής διαδικασίας.

Έδωσε ιδιαίτερη σημασία στην κυριαρχία, την ισχύ και το δίπολο ρήξη-συνεργασία.

Η κυριαρχία είναι το κλειδί για την ερμηνεία πολλαπλών φαινομένων και αποτελείται από τρία μέρη: το σχετικό μέγεθος των μονάδων, τη διαπραγματευτική τους ισχύ και το αν οι μονάδες ανήκουν σε μια ενεργό ζώνη και τη θέση που κατέχουν εκεί.

ΑΜΕΣΗ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ ΕΙΝΑΙ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.

...συνέχεια

Jacques-Raoul Boudeville (1961) : υποστήριξε ότι χωρίς κρατική παρέμβαση οι περιφερειακές ανισότητες εντείνονται

- ✓ Έδωσε ένα γεωγραφικό προσανατολισμό στη θεωρία των αναπτυξιακών πόλων.
- ✓ Για τον Boudeville η έννοια του «πόλου» ορίζεται ως ομάδες βιομηχανιών ή επιχειρήσεων που συγκεντρώνονται σε μια περιοχή, οι οποίες με τη σειρά τους προάγουν την ανάπτυξη και της υπόλοιπης περιοχής.
- ✓ Πρότεινε μια μέθοδο περιφερειακής ταξινόμησης κατάλληλη για την εκτίμηση της ανάπτυξης διαφόρων περιοχών.

ΑΙΤΙΑΚΗ ΣΥΣΣΩΡΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΙΣ

ALBERT OTTO HIRSCHMAN(1958) : υπήρξε πολέμιος της άποψης ότι τα οικονομικά είναι μια επιστήμη που μπορεί να εφαρμόζεται «ως έχει» σε όλες τις χώρες και για όλες τις εποχές.

- ✓ Θεωρούσε ότι οι μεγάλες βιομηχανικές χώρες θα πρέπει να κάνουν σημαντικές συνεισφορές για την ανάπτυξη των χωρών της περιφέρειας
- ✓ Θεωρούσε ότι οι ηγετικοί τομείς μπορούν να συμπαρασύρουν στην ανάπτυξη τους υπόλοιπους τομείς.
- ✓ Θεωρούσε ότι το κράτος θα πρέπει να προχωρά σε επενδύσεις μεγάλης κλίμακας στους πιο δυναμικούς τομείς, οι οποίες με τη σειρά τους θα πυροδοτήσουν ένα δευτερεύον κύμα επενδύσεων και επιχειρηματικότητας.

...συνέχεια

Υποστήριξε με 3 κατηγορίες επιχειρημάτων κατά της άποψης της κρατικής παρέμβασης στην οικονομία:

- (α) εκείνα που θεωρούν ότι οποιαδήποτε απόπειρα βελτίωσης της οικονομικής ή κοινωνικής τάξης θα έχουν το αντίθετο αποτέλεσμα
- (β) εκείνα που θεωρούν ότι κάθε απόπειρα αλλαγής της οικονομικής ή κοινωνικής τάξης είναι καταδικασμένη σε αποτυχία
- (γ) εκείνα που θεωρούν ότι οποιαδήποτε τέτοια απόπειρα θα έχει τόσο σοβαρό κόστος που θα ακυρώσει όλα όσα έχουν ήδη γίνει.

...συνέχεια

Gunnar Myrdal (1957) : ανέπτυξε τη θεωρία της σωρευτικής αιτιότητας η οποία εξηγεί τις χωρικές διαφοροποιήσεις της οικονομικής ευημερίας.

Υποστηρίζει ότι η ανεμπόδιστη λειτουργία των μηχανισμών της αγοράς έχει δυσμενείς επιδράσεις στην ανάπτυξη των υπανάπτυκτων περιφερειών μιας χώρας και προωθεί την ανισορροπία στη χρήση των πηγών των περιφερειών.

Προσπαθεί να αποδείξει ότι οι οικονομικές δυνάμεις της αγοράς τείνουν να αυξήσουν τις περιφερειακές ανισότητες παρά να τις μειώσουν.

...συνέχεια

Σύμφωνα με τη διαδικασία της σωρευτικής αιτιότητας η οικονομική ανάπτυξη πραγματοποιείται σε ορισμένα κέντρα ανάπτυξης από μια συγκυρία συσσώρευσης φυσικών πλεονεκτημάτων (κατάλληλη τοποθεσία, πρώτες ύλες, μεγάλες αγορές κλπ) και επίκτητων πλεονεκτημάτων (μεταφορικό δίκτυο, εμπορικές υπηρεσίες, ειδικευμένο εργατικό δυναμικό), με συνέπεια το χάσμα στο επίπεδο ευημερίας των κέντρων ανάπτυξης και της περιφέρειας να μεγαλώνει.